

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.VI.22.000/2018/3.

A tanács tagjai: . Kollár Márta tanácselnök
. Ilisz Gabriella előadó bíró
. Kocsis Ottilia bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Serbné dr. Vámos Viktória jogtanácsos

Az alperesek: I. rendű
II. rendű

Az I. rendű alperes képviselője:
. Eszlári Györgyi ügyvéd

A II. rendű alperes képviselője:
Hirka és Pazár Ügyvédi Iroda,
ügyintéző: dr. Hirka Zoltán ügyvéd

Más perbeli személy neve és perbeli állása:

Alperesi beavatkozó képviselője:
. Eszlári Györgyi ügyvéd

A per tárgya: kölcsön megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:
II. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Ítéletábra
Pf.II.20.448/2018/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Törvényszék
25.P.21.847/2016/39.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős ítéletet azzal tartja fenn hatályában, hogy a késedelmi kamat fizetési kötelezettség kezdő időpontját 2016. július 30. napjában határozza meg.
- Kötelezi a II. rendű alperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes, mint kölcsönadó és az I. rendű alperes, mint kölcsönvevő között 2014. május 23-án - dr. D. R. ügyvéd által szerkesztett és ellenjegyzett - két kölcsönszerződés jött létre. Az egyikben a kölcsön összegét 22.180.000 forintban, a futamidőt két hónapban, a kamatot a mindenkori jegybanki alapkamat +5 % mértékben határozták meg, az I. rendű alperes teljesítési késedelme esetére napi 30.000 forint kárátalányt kötöttek ki. A II. rendű alperes és a beavatkozó a kölcsön visszafizetéséért készfizető kezességet vállalt. A másik kölcsönszerződésben a kölcsön összegét 5.150.000 forintban, a futamidőt 10 napban, a kamatot a mindenkori jegybanki alapkamat +5 % mértékben, a késedelem esetére a kárátalányt napi 10.000 forintban határozták meg. A kölcsönadó ténylegesen a két szerződés tekintetében 20.000.000 forintot és 5.000.000 forintot adott át a kölcsönvevő részére. Ugyanezen a napon a beavatkozó, mint vevő és az M. Kft., mint eladó között adásvételi szerződés jött létre, három külön helyrajzi szám alatt nyilvántartott, jászfényszaru ingatlan tekintetében. A beavatkozó ezen szerződés foglalójaként fizette be az eladó számlájára a felperestől az I. rendű alperes által átvett összeget. 2014. május 23-án a beavatkozó a számláját vezető pénzügyintézet részére beszédési megbízás teljesítésére adott meghatalmazást 27.000.000 forint értékhatárig, a felperes követeléseinek kielégítése céljából. Az I. rendű alperes az 5.150.000 forint tőkeösszegű kölcsönszerződés alapján fennálló tartozását a felperes részére 2014. május 30-án megfizette, míg a 22.180.000 forint tőkeösszegű kölcsönt az alperesek és a beavatkozó a felperes részére nem fizették vissza. A szerződések megkötésekor a beavatkozó egyszemélyes tagja a II. rendű alperes lánya volt, a cég jegyzésére ő és az I. rendű alperes együttesen voltak jogosultak. Jelenleg a beavatkozót az I. és II. rendű alperesek együttes aláírási joggal képviselik. A M. Kft.-t mások mellett a II. rendű alperes alapította, abban tagsági viszonya többször változott. A felperes 2013. február 1. napján kelt megbízási szerződésben F. P-t általános és állandó projekt tanácsadói és menedzselési tevékenység ellátásával bízta meg. A felek között 2015 márciusában a kölcsön visszafizetése céljából egyeztetések folytak, a szerződésmódosítás azonban a felek által nem került aláírásra.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [2] A felperes keresetében az alperesek egyetemleges kötelezését kérte 44.260.000 forint és ezután 2014. május 23. napjától a kifizetésig járó a jegybanki alapkamat 5 %-kal növelt mértékű késedelmi kamata és perköltség megfizetésére.
- [3] Az alperesek és a beavatkozó a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérték. Elsődlegesen a szerződés létre nem jöttére, másodlagosan a szerződés - színlelt, uzsorás, jóerkölcsbe ütköző és tiltott pénzügyintézeti tevékenység miatti tilos voltára alapított - érvénytelenségére hivatkoztak. Kérték továbbá a kötbér napi 493 forintra mérséklését. A beavatkozó beszámítási igényt is előterjesztett a felperes által okozott 25.000.000 forint kár tekintetében.

Az első- és másodfokú ítélet

- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletében az alpereseket egyetemlegesen kötelezte a felperes részére

42.080.000 forint, ezen összegből 20.000.000 forint után 2014. május 23. napjától 2014. július 23. napjáig a jegybanki alapkamat 5 %-kal növelt mértékű ügyleti kamata, 2014. július 24. napjától a kifizetés napjáig a jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamat és perköltség, valamint az állam javára a kereseti illeték megfizetésére. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

Indokolásában kifejtette, hogy az alperesek és a beavatkozó kölcsönszerződés létre nem jöttére, továbbá érvénytelenségére hivatkozása, valamint a beszámítási kifogása is megalapozatlan.

A kötbér mérséklésére irányuló alperesi kérelem kapcsán - a Ptk. 6:188. § és 6:186. § (4) bekezdése felhívásával - kifejtette, hogy a felek által kikötött kötbérre a késedelmi kamat szabályait kell alkalmazni. A Ptk. a legmagasabb késedelmi kamatot nem határozza meg, azonban a túlzott mértékű kötbér mérséklését lehetővé teszi, amire azonban csak kivételesen kerülhet sor, alapvetően az arányosság követelményének érvényesítésével. A kötbér túlzott mértékének megítélése során a bírói gyakorlat egyéb körülményként értékeli a jogosultnak a teljesítéshez fűződő érdekét, a szerződésszerű magatartás enyhébb, vagy súlyosabban megítélhető voltát, az okozott hátrány nagyságát és a felek helyzetét. Az arányosság követelményének alapvető érvényesítése mellett azonban ezen körülmények csupán kisebb súllyal veendő figyelembe. A felek az I. rendű alperes fizetési késedelme esetére napi 30.000 forint összegű kötbért kötöttek ki, amely a kölcsön összegéhez viszonyítva nem tekinthető kirívóan aránytalannak. Megállapította, hogy a nagy összegű kölcsönből az alperesek és beavatkozó semmit nem fizettek meg, holott a szerződésben a felperes kiemelte, hogy az általa folyósított kölcsönösszeg a mindennapi működéséhez elengedhetetlenül fontos, így késedelmes visszafizetése veszélyezteti a fizetőképességét. Mindezek alapján a kötbér mérséklésére nem látott lehetőséget. A marasztalás összegét - F. P. tanúvallomása figyelemmel - 20.000.000 forint kölcsön és 22.080.000 forint kötbér együttes összegében állapította meg, amelynek egyetemleges megfizetésére kötelezte az alpereseket. A kamat tekintetében kifejtette, hogy csak a kölcsön futamidejére, 2 hónapra kötötték ki a felek az ügyleti kamatot, így a késedelembe eséstől csak a jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű késedelmi kamat illeti meg a felperest, míg a kötbér után kamat felszámítására nem látott alapot.

- [5] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett - a keresetet részben elutasító, valamint a beavatkozó beszámítási kifogását elutasító - rendelkezéseit nem érintette, fellebbezett részét helybenhagyta.

Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helytállóan állapította meg, abból megalapozott következtetéseket vonva le helyes döntést hozott, továbbá annak indokaival is egyetértett. A kötbér mérséklése kapcsán visszautalt az elsőfokú bíróság helytálló indokaira.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [6] A jogerős ítélettel szemben a II. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és új határozattal a felperes keresetének az elutasítását, másodlagosan az eljáró bíróságok új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

Megsértett jogszabályként a régi Pp. 173. § (4) és 221. § (1) bekezdésére, valamint a Ptk. 6:188. §-ára hivatkozott. Indokolása szerint a 24. számú tárgyalási jegyzőkönyvben a II. rendű alperes és F. P. tanú - a kölcsönszerződés létrejötté, célja, felhasználása tekintetében - eltérő nyilatkozatokat tettek és bár alperesek indítványozták a II. rendű alperes, valamint a tanú szembesítést, azonban indítványát az elsőfokú bíróság elutasította, nem kísérelte meg az ellentétek tisztázását

szembesítéssel feloldani. Ennek folytán lényeges eljárási szabályt sértett az elsőfokú bíróság (BH 1989.201.), továbbá a régi Pp. 221. § (1) bekezdésének megsértésével sem az első, sem a másodfokú bíróság a szembesítés mellőzését nem indokolta. Érvelése szerint a szembesítés sikeressége esetén vélelmezhetően az alperesekre nézve kedvezőbb ítélet született volna, figyelemmel arra, hogy az eljárás F. P. tanúvallomása alapján állapította meg a kölcsön összegét is egyebek mellett. Az alperesek nem kaptak tájékoztatást a szembesítés mellőzésének okáról, így a fellebbezési eljárás során nem voltak abban a helyzetben, hogy a bizonyítás mellőzésének indokaira reagáljanak, jogi álláspontjukat előterjesszék.

A jogerős határozat jogszabályellenesen állapította meg továbbá, hogy a késedelmi kötbér mérséklésére nincs törvényes lehetőség, megsértve ezzel az arányosság elvét és elmulasztotta elvégezni ehhez kapcsolódóan a legalapvetőbb számításokat. Az alpereseket évi 1.180.000 forint ügyleti kamat és 10.950.000 forint késedelmi kötbér fizetési kötelezettség, azaz évente nagyságrendileg 12.000.000 forint megfizetése terheli. A másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a 20.000.000 forint szolgáltatási érték és a kötbér egymáshoz viszonyított arányát.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [7] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelme kis mértékben alapos.
- [8] Az eljárás bíróságok a tényállást a szükséges mértékben feltárták, abból helytálló jogkövetkeztetést vontak le arra vonatkozóan, hogy a kötbér mérséklésének nem volt helye.
- [9] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében a régi Pp. 173. § (4) bekezdése, 221. § (1) bekezdése, valamint a Ptk. 6:188. §-ának megsértésére hivatkozott.
- [10] A régi Pp. 173. § (4) bekezdése értelmében, ha a tanú vallomása más tanúnak, vagy a személyesen meghallgatott félnek az előadásával ellentétben áll, az ellentét tisztázását szembesítés útján a bíróságnak szükség esetén kell megkísérlnie, azaz a bíróság mérlegelésére van bízva, hogy ezt mikor tartja indokoltnak. A perbeli esetben az elsőfokú bíróság az alperesek erre irányuló kérelmét alakszerű (24-I. számú jegyzőkönyvi) végzéssel elutasította, annak elrendelését nem ítélte szükségesnek. A szembesítés szükségességének megítélése kapcsán a bíróságnak az eset összes körülményének mérlegelése alapján, az eltérő tényállítások és az egyéb bizonyítékok figyelembevételével kell abban állást foglalnia, hogy a szembesítés elrendelését indokoltnak ítéli-e meg. A II. rendű alperes által hivatkozott BH 1989.201. számú eseti döntésben - az okiratok nem kerültek csatolásra és két tanú közül csak az egyiket hallgatta meg az eljárás bíróság, azaz - a Kúria a perbelitől eltérő tényállás alapján állapította meg lényeges eljárási szabálysértést, az jelen perben nem volt irányadó.
- [11] A II. rendű alperes helytállóan hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság - a régi Pp. 221. § (1) bekezdése szerint - a szembesítés elrendelésére irányuló kérelem elutasítását érdemi döntésében nem indokolta. A II. rendű alperes azonban az elsőfokú bíróság ítélete elleni fellebbezésében ezt nem sérelmezte, maga sem ítélte olyan lényeges eljárási szabálysértésnek, ami - az 1/2014. (VI.30.) PK vélemény 1. pontja alapján - szükségessé tenné az eljárás megismétlését. Az elsőfokú bíróság által meghozott alakszerű végzés folytán a II. rendű alperesnek tudomása volt az elsőfokú bíróság szembesítést mellőző döntéséről, ezért alaptalanul érvelt azzal, hogy a fellebbezési eljárás során nem volt abban a helyzetben, hogy a bizonyítás mellőzésének indokaira vonatkozó jogi álláspontját kifejthesse. Erre irányuló fellebbezési érvelés hiányában pedig a másodfokú bíróságnak, - az érdemi döntésre kiható lényeges eljárási szabálysértés hiányában - nem kellett állást foglalnia ezen kérdésben.

- [12] A II. rendű alperes továbbá a felülvizsgálati kérelmében csupán arra hivatkozott, hogy a szembesítés sikeressége esetén vélelmezhetően számára kedvezőbb döntés született volna, ugyanakkor azt nem fejtette ki, hogy álláspontja szerint a szembesítés mely tényállítások tekintetében és milyen tartalmú megállapítást eredményezett volna, továbbá ez az érdemi döntésre mennyiben hatott volna ki.
- [13] Az elsőfokú bíróság - a régi Pp. 221. § (1) bekezdése szerinti - indokolási kötelezettségének megsértése az 1/2014. (VI.30.) PK vélemény 1. pontja alapján nem tekinthető olyan lényeges eljárási szabálysértésnek, ami a per érdemi eldöntésére kihatott és elengedhetetlenné tenné - a régi Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján - az eljárás megismétlését.
- [14] A jogerős határozat helytálló megállapítása szerint a kötbér mérséklésének - annak napi összege - tekintetében nem volt helye. A kötbér (Ptk. 6:186. § (1) bekezdés), mint önként vállalt többletszankció, a szerződésszegés egyik jogkövetkezménye, amely bármely szerződésszegés esetére kiköthető. A pénztartozás késedelmes teljesítésére kikötött kötbérre a késedelmi kamat szabályait kell alkalmazni (Ptk. 6:186. § (4) bekezdés). A túlzott mértékű kötbér összegét a bíróság a kötelezett kérelmére ugyanakkor mérsékelheti (6:188. §), azonban erre csak kivételesen, az arányosság elvének alapulvételével kerülhet sor, figyelemmel a jogosult teljesítéshez fűződő érdekére, a szerződésszegő magatartás enyhébben vagy súlyosabban megítélhető voltára, az okozott hátrány nagyságára és a felek helyzetére.
- [15] A perbeli esetben a kölcsönszerződés tőke összege 20.000.000 forint, a kötbér mértéke napi 30.000 forint és a visszafizetés rövid időtartama (2 hónap) alapján a kikötött kötbér az arányosság elvének megfelelt. A nagy összegű kölcsönből az alperesek és a beavatkozó nem vitatottan semmilyen összeget nem fizettek vissza, pedig a szerződés 1.4. pontjában a felek rögzítették, hogy a kölcsönvevő tudomásul veszi, hogy az átadott kölcsönösszeg a kölcsönadó mindennapi működéséhez elengedhetetlenül fontos, annak késedelmes visszafizetése veszélyezteti a kölcsönadó fizetőképességét. Az arányosság elvének figyelembe vételével, az eset összes körülményeire tekintettel a kötbérteher nem volt kirívóan aránytalan, nyilvánvalóan eltúlzott, így a kötbér mérséklésének nem volt helye.
- [16] A jogerős másodfokú ítélet tehát anyagi és eljárásjogi szabálysértések nélkül állapította meg, hogy a napi kötbér mérséklésének nem volt alapja, így e körben a jogerős határozat nem jogszabálysértő.
- [17] Az alperesi késedelem jogkövetkezményeként azonban a jogerős határozat 2012. július 24-étől kezdődően 2 év 6 nap időtartam vonatkozásában kötbért és késedelmi kamatot egyaránt megállapított. A Kúria számos eseti döntésében kifejtette (BH 1988.142., BH 1992.253., BH 2012.194.), hogy pénztartozás késedelmes megfizetésének esetére a késedelmi kamaton felül kötbér érvényesen nem köthető ki, ugyanis nincs mód a késedelem kétszeres szankcionálására. A pénztartozás késedelmes fizetése esetére, a kikötött kötbérre ugyanis a késedelmi kamat szabályait kell alkalmazni (Ptk. 6:186. § (4) bekezdés).
- [18] Erre figyelemmel a Kúria a késedelem jogkövetkezményét érintve a kamatszámítás kezdeti időpontját a jogerős határozat szerint megítélt kötbér fizetési kötelezettség lejártát követő naptól kezdődően állapította meg, pontosítva ezzel a jogerős másodfokú határozat szerinti kamatszámítás időpontját.

- [19] A Kúria a fent kifejtettek tekintetével a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján, a kamatszámítás kezdeti időpontjának pontosításával a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [20] A Kúria a döntését az II. rendű alperes által előterjesztett kérelemre tekintettel a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson hozta meg.

[21] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelme a kötbér mérséklése tekintetében nem vezetett eredményre, így a Kúria a régi 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazott a régi Pp. 78. § (1) bekezdésére figyelemmel a személyes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére a II. rendű alperest az illetékről szóló 1990. évi XCIII. 74. § (3) bekezdése alapján irányadó, a költségmentesség alkalmazásáról a bíróság eljárásban szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 15. § (1) és (3) bekezdése alapján kötelezte az állam javára külön felhívásra.

- [22] Az ítélettel szemben a régi Pp. 271. (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2019. december 3.

Dr. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Ilisz Gabriella s.k. előadó bíró, dr. Puskás Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

Sz.Sz.

bírószági ügyintéző